

Kroniek van het geldtoneel – zomer 2019

Alles wordt vloeibaar

2019 is nu al een historisch jaar; het jaar waarin alles vloeibaar werd. Digitalisering neemt bezit van ons geld, de dollar-hegemonie wordt verlaten en economen maken zich op voor structurele verandering. Voortmodderen met het huidige geldstelsel is plotseling geen optie meer. Het kan nu alle kanten op. De machtigen der aarde lijken ons geld definitief te willen privatiseren. Laat de democratie dat gebeuren of stelt ze zich te weer?

De Libra

De [aankondiging](#) van een nieuwe munt, de [Libra](#), was het startschot. Een “[wake-up-call](#)” noemde ECB-bestuurder Benoit Coeure het, implicerend dat hij tot dusver had zitten slapen. De afgelopen jaren had hij de boot voor verandering steevast afgehouden. Maar nu zouden hij en de ECB dan plotseling wakker zijn geschrokken.

Europese ministers van financiën lieten op hun beurt blijken nog niet goed wakker te zijn. Vol overtuiging gaven ze te kennen de Libra de maat te zullen nemen. Maar volgens welke maatstaven dat zou moeten gebeuren? Ze hadden geen idee. Zo is het goed te begrijpen dat de [Libra Association](#) heel laconiek bleef: “Dank voor uw feedback, we zullen er rekening mee houden.” Zonder systeemwijziging is de [Libra niet te bedwingen](#). Het is te hopen dat de ministers hiervan tijdig doordrongen raken.

Een nieuwe wereldmunt

De Libra is een [serieuze bedreiging](#) voor de euro en de dollar. De dollar kwam deze zomer driedubbel onder vuur. Mark Carney, voorzitter van de Bank of England, [gaf te kennen](#) dat het tijd is om de dollar als reservemunt te vervangen door iets nieuws. Dat nieuwe lijkt opmerkelijk veel op de Libra, al is het dan niet gerund door de Libra-Association, maar door een supranationale centrale bank. Ook de ECB lijkt voor Carney een rolmodel wegens haar unieke positie boven en buiten de democratische orde. Het mag duidelijk zijn dat Westerse financiële elites een competitie zijn gestart, met als gemeenschappelijk doel een wereldmunt waarop de democratische rechtsordes geen invloed hebben.

Kort na Carney volgde de Franse president Macron met de [historische verklaring](#) dat de Westerse hegemonie ten einde loopt. Hij liet die hegemonie beginnen bij de Franse verlichting, waarmee hij de Iberische en Hollandse “glorie-eeuwen” dus negeert. Dat doet echter niets af van het belang dat Macron nu dus inziet dat China, India en Rusland zich niet meer laten ringeloren. Het wordt zoeken naar een nieuw multipolair machtsevenwicht in de

wereld. De centrale positie die de dollar na WOII (via “Bretton Woods”) wist te veroveren gaat daarbij onvermijdelijk op de helling.

De dollar is dus op zijn retour. Maar wat komt ervoor in de plaats? En wie gaat dat bepalen? De allerrijksten, hun bankiers of de democratie? De eerste twee zijn duidelijk in de race. De laatste beseft nog niet dat er een race gaande is. Wat dat betreft moeten we onze hoop vestigen op China en Rusland, die wel partij leveren. Straks worden dat de kampioenen van de democratie, terwijl het Westen het hoofd buigt voor de oligarchie.

Duurzaamheid

Ook het IMF liet van zich horen. Haar insteek was niet geopolitiek van aard, maar meer gericht op “het klimaat”. Sinds we de problemen van onze planeet menen op te lossen door de belangrijkste voedingsstof van planten, CO₂, in de ban te doen, mogen alle remmen los. Het IMF wil in ieder geval dat de kredietkranen wijd opengaan. “[Green QE](#)” noemen ze dat. Ja, laten we vooral nog meer schulden maken om “het klimaat te redden”.

Het OECD heeft zich ook op dit thema gestort. Eerder, in [2015](#) stelde zij vast dat de schuldgroei de samenleving niet vooruit helpt. Daar werden toen geen serieuze conclusies aan verbonden. Systeemkritiek werd stelselmatig geschuwd. 11 jaar na de bankencrisis lijkt daar enige verandering in te komen. OECD-economen gaan op zoek naar een [nieuwe economische benadering](#). Fundamentele discussies lijken daarbij niet meer taboe. Of de economen nu ook met iets goeds gaan komen valt te betwijfelen. Zij resoneren weliswaar met agenda’s als armoede, ongelijkheid en “klimaat”. De onderliggende oorzaak blijven ze mijden. Geld wordt nu gemaakt van schuld, wat nergens goed voor is. Het is instabiel en veroorzaakt armoede, ongelijkheid en [uitputting van mens en planeet](#). Beter die oorzaak wegnemen dan theorieën verzinnen en de wereld laten dweilen met de kraan steeds verder open.

Europa

Net als het IMF probeert de ECB ons verder de schulden in te jagen. Het loopt nu zo erg uit de hand dat bezorgde insiders zich niet meer stil kunnen houden. Klaas Knot [distantieerde zich publiekelijk](#) van het ECB-beleid. Gepensioneerde centrale bankiers kwamen met [harde verwijten](#). Zij stellen dat de ECB haar mandaat aan de laars lap. In plaats van prijsstabiliteit te handhaven doet ze de wildste dingen om inflatie te veroorzaken. Daarbij voorziet ze overheden en bedrijven heimelijk van krediet waardoor er een zombie-economie ontstaat. De oud-bankiers zeggen te vrezen dat de ECB haar grip op de geldschepping aan het verliezen is. De perfecte storm lijkt in de maak.

Schuldvrij geld in de stille oceaan

Vanuit de stille oceaan klinkt een hoopgevender geluid. Het IMF heeft getracht het uit hun hoofd te praten, maar de Marshall Islands zetten door. Je kunt nu inschrijven voor de uitgifte

van hun schuldvrije digitale munt: [de SOV](#) (van “sovereign”). Voor zover wij overzien is dit de eerste publieke munt die onder het schuldenjuk vandaan kruipt. Laten we hopen dat het IMF de Marshall Islands met rust laat, zodat ze er het beste van kunnen maken.

Nederland

De Tweede Kamer raakte in rep en roer over negatieve spaarrente. Aanleiding was de ballon die ING hierover had opgelaten, in reactie op het ECB-beleid. De ECB wekt verontwaardiging en negatieve rente roept weerstand op. Wat gaat de Tweede Kamer nu doen?

Met een beetje moed en verstand kan ze binnenkort geschiedenis schrijven. Er is namelijk een uitweg uit de monetaire wanorde die banken en andere financiers over ons uitstorten. De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid adviseerde tot invoering van [een veilig alternatief voor de bankrekening](#). Daarmee bevestigde hij wat de Kamer in 2016 al [wilde](#): “dat we Nederlanders de keuze willen geven om ook te kunnen sparen bij een instelling die het geld puur digitaal voor hen bewaart.”

De minister legde de wens van de Tweede Kamer en het WRR-advies tot dusver [naast zich neer](#). Hoogste tijd dat de Kamer de minister tot de orde roept. De behandeling van het WRR-rapport “[Geld en schuld](#)” is het moment om dat te doen. Die behandeling gaat binnenkort plaatsvinden.

Om de politiek te helpen hebben wij het “veilige alternatief” verder uitgewerkt. De hoofdlijn is samengevat in “[Een veilige rekening voor iedereen](#)”.

Door deze veilige rekening in te voeren kan de Kamer naast de minister ook de ECB tot de orde roepen, en komt de discussie over de toekomst van ons geldstelsel waar die hoort: in het parlement.

Edgar Wortmann – 9 oktober 2019 - Download als [pdf](#)